

Referat af møde i FØJO's brugerudvalg

Torsdag d. 25. januar 2007
Forskningscenter Bygholm

Til stede

Henrik Refsgaard (HR, formand), Dorte Ernst (DE), Bruno Sander Nielsen (BSN), Ole Bloch Engelbrecht (OBE), Thomas Roland (TR), Gert Holst Hansen (GHH), Johannes Nebel (JN), Peter Mejnertsen (PM, stedfortræder f. Michael Tersbøl), Erik Steen Kristensen (ESK), Lars Elsgaard (LE, referent). Under pkt. 6 deltog Gunnar Mikkelsen.

Afbud

Klaus Loehr-Petersen (KLP).

Dagsorden

1. Godkendelse af dagsorden
2. Bemærkninger til referat fra mødet den 9. juni 2006
3. Meddelelser
4. Planer for anvendelse af de resterende 2,2 mio. kr. i FØJO III, herunder især diskussion af oplægget til videnssynthesen "Funktionel integritet i økologisk jordbrug koblet med naturgenopretning" (se bilag ad 4)
5. Muligheder for økologiforskning i EU's 7. rammeprogram (se bilag ad 5)
6. Økologisk forsøgsstation / *Gunnar Mikkelsen* (se bilag ad 6)
7. DJFs planer med hensyn til økologiforskning
8. Foreløbig evaluering af FØJO II (bilag uddeles på mødet)
9. Eventuelt

1. Godkendelse af dagsorden

Dagsordenen blev godkendt.

2. Bemærkninger til referat fra mødet den 9. juni 2006

Der var ingen bemærkninger til referatet.

3. Meddelelser

ESK orienterede om igangsættelsen af FØJO III, hvor alle projekter (på nær et) nu har modtaget bevillingsskrivelser. Bevillingen til det sidste projekt er på trapperne. Med udgangspunkt i FØJO's hjemmeside gennemgik ESK temaet i de seks projekter, der startede i 2006, og de resterende ni der nu starter med et års forsinkelse. Udvalget spurgte til konsekvenserne af den forsinkede start af de ni nye projekter. ESK oplyste, at mindre tilpasninger har været nødvendige i enkelte projekter, men at resultatet ligger meget tæt på det oprindelige. Udvalget roste sekretariatets håndtering af det ekstra arbejde, som forsinkelsen medførte i 2006.

Processen omkring den forskningsfaglige vurdering af de indsendte ansøgninger til FØJO III blev kort drøftet. ESK oplyste, at Bestyrelsen agter at evaluere forløbet, når hele processen er afsluttet herunder de indgivne klager til Det Strategiske Forskningsråd fra berørte forskergrupper.

GHH orienterede om omorganiseringen af økologi-arbejdet på DLBR i Skejby, hvor der etableres en selvstændig økologiafdeling under ledelse af Søren Nilausen. Den nye struktur lægger op øget synergi gennem samling af den økologiske rådgivning og gennem et øget samspil med de lokale

rådgivningscentre. HR ønskede tillykke med den nye afdeling og påpegede samtidig et fortsat behov for et forum til at facilitere samarbejdet mellem økologi-rådgivningen i DLBR og ØL. GHH var enig i at prioritere et godt samarbejde, og sagde at der arbejdes på en model for samarbejdet. ESK tilkendegav, at FØJO gerne ønsker at bidrage til et samarbejde omkring formidling i takt med at den nye afdeling kommer på plads.

ESK orienterede om fremdriften i EU-projektet CORE Organic, hvor der netop har været indkaldt ansøgninger til forskning i økologisk jordbrug og fødevarer-systemer. Der indkom 37 ansøgninger med et samlet ønske om forskning for 266 mio. kr. Heraf kan programmet finansiere forskning for 66. mio. kr. For Danmarks vedkommende finansieres forskning for 14 mio. kr. over tre år via bevillingen til FØJO III.

ESK gennemgik de tre temaer som forskningen målrettes:

1. Animal disease and parasite management, mainly focusing on preventive health and improving therapies to reduce reliance on antibiotics
2. Quality of organic food – health and safety
3. Innovative marketing strategies – identification of successful marketing methods, local markets

Brugerudvalget diskuterede de tre temaer, der alle lægger op til synergi i forhold igangværende forskning i FØJO III. Ud fra en relevansbetragtning ser brugerudvalget gerne, at der kommer aktiviteter i gang specielt på område 2, men der var også støtte til de øvrige temaer. Vigtigst er det, at programmet overordnet bliver en succes for de deltagende lande, så der sikres et fundament for fremadrettet samarbejde om økologi-forskningen i Europa.

Sidste emne under meddelelser var en forespørgsel til det seneste bestyrelsesmøde, hvor bl.a. FØJO's position i det nye universitetslandskab blev drøftet. Efter en kort orientering blev videre diskussion henlagt til pkt. 7.

4. Planer for anvendelse af de resterende 2,2 mio. kr. i FØJO III, herunder især diskussion af oplægget til videnssyntesen "Funktional integritet i økologisk jordbrug koblet med naturgenopretning"

ESK fremlagde formen i det udsendte forslag til udmøntning af de resterende midler i FØJO III. Prioriteringen af denne indsats omfatter dels en videnssyntese om energi og integritet, dels et forslag om støtte til forprojekter i forbindelse ansøgning af internationale forskningsprojekter. Udmøntningen ligger i tæt forlængelse af FØJO's overordnede strategi.

Brugerudvalget tilsluttede sig forslaget om støtte til dels internationale forprojekter og dels det valgte emne for igangsættelse af en ny videnssyntese.

ESK gennemgik herefter den indholdsmæssige del af videnssyntesen om "Funktional integritet og internationalt forskningssamarbejde i økologiske fødevarer-systemer". Som oplæg sigter videnssyntesen på at koble et bedre energiregnskab med øget integritet i økologisk jordbrug. Grundtanken er at se på muligheden for at erstatte konventionel svinegylle med næringsstoffer i bioforgassede afgrøder (fx græs og siv) høstet på marginaljorde og vådområder.

Brugerudvalget fandt emnet perspektivrigt, positivt og fremadrettet. Udvalget diskuterede de tekniske muligheder for at indhøste de ønskede afgrøder, ligesom forhold omkring energiforbruget ved høst og transport blev diskuteret. Udvalget støttede tanken om at producere biogas, der har

en række attraktive perspektiver såvel samfundsmæssigt som miljømæssigt. Det blev tilrådet, at det indledningsvis er vigtigt at vurdere aspekter omkring anlægsstørrelse, infrastruktur og økonomi. For eksempel med henblik på at beregne omkostningerne per kg kvælstof, der kan tilføres i form af gødningsprodukterne.

Formanden opsummerede brugerudvalgets fulde støtte til arbejdet med videnssynthesen og glædede sig over den positive tilgang til at erstatte indkøbet af konventionel husdyrgødning gennem tiltag, der samtidig sigter på miljømæssige fordele i form af flytning af næringsstoffer fra vådområder til højere-liggende marker.

OBE foreslog at inddrage overvejelser om at anvende afklip fra de høstede arealer som dækmateriale i grøntsagskulturer inden bioforgasning. Herved kunne forbruget af konventionelt halm muligvis nedbringes.

ESK gennemgik det foreløbige forslag til sammensætning af ekspertgruppen bag videnssynthesen. Brugerudvalget bidrog med forslag til ressourcepersoner, der kunne styrke arbejdet.

Tidsplanen for det videre arbejde er, at ansøgningen d. 26. januar indsendes til RUF, så den kan behandles på førstkommende møde. ESK nævnte herudover at FØJO planlægges en workshop om emnet på den kommende QLIF økologi-kongres i Hohenheim (Tyskland) 20.-23. marts.

5. Muligheder for økologiforskning i EU's 7. rammeprogram

ESK gennemgik bilag ad. 5, hvor sekretariatet opsummerer de mest oplagte muligheder for at søge midler til forskning i økologi under EU's 7. rammeprogram. FØJO støtter, at der fremsendes så mange gode ansøgninger med dansk deltagelse som muligt. ESK henledte opmærksomheden på navnlig tre af de beskrevne emner, hvor der fra dansk side er interesse og mulighed for at fremsende stærke ansøgninger:

1. Improving animal health, product quality and performance of organic and lowinput livestock systems through integration of breeding and innovative management techniques
2. The farm of tomorrow
3. Costs of different standard setting and certification systems for organic food and farming

For at sikre en optimal dansk deltagelse planlægger FØJO at udbyde en række forprojekter i form af støtte til at udarbejde en konkret EU-ansøgning. Rammerne for dette er nærmere beskrevet i bilag ad. 4 introduceret under pkt. 4.

ESK foreslog under emne 1 en målrettet indsats med økologisk oksekød som omdrejningspunkt, og udbad sig brugerudvalgets betragtninger. Bemærkningerne fra brugerudvalget afspejlede en diversificeret holdning til målrettet at prioritere forskning i kvægbrug og drøvtyggere frem for også at give mulighed for projekter, der inkluderer mindre økologiske produktgrupper som svin og fjerkræ. I forhold til oplægget til forprojekter konkluderede ESK, at tilgangen ikke behøver at lægge sig fast på én af de to grupper, men at projekter der inkluderer begge vil have svage chancer for succes. Brugerudvalget tilkendegav samtidig, at den endelige prioritering af forprojekter (både EU og internationale) må bero på, hvor der er størst chance for at et projekt igennem.

Emne 2, the farm of tomorrow, blev kort diskuteret, herunder mulighederne for at inddrage de faglige emner fra videnssynthesen og fordelene i et samarbejde med andre lande.

I emne 3 er FØJO i gang med et forarbejde ledet af Lizzie Melby Jespersen. Dette arbejde omkring certificering kræver ikke særskilt støtte i form af et forprojekt. Brugerudvalget diskuterede forskellige aspekter omkring statslig og private certificeringsorganer og fandt det vigtigt med et projekt, der sigter på at vurdere forholdene i forskellige lande og systemer. Danmark og det danske Ø-mærke blev i den forbindelse fremhævet som et positivt eksempel.

Ud over de tre fremhævede emner, pegede brugerudvalget på mulighederne for at ansøge projekter inden for overskrifterne: "Sustainability of the food chain" og "Impacts and feed-backs of climate policies on land use and ecosystems in Europe". Herudover blev der peget på mulighederne for at inkludere SME (Small and Medium-sized Enterprises) i de internationale projekter.

6. Økologisk forsøgsstation v. Gunnar Mikkelsen

HR bød velkommen til driftschef Gunnar Mikkelsen, formand for den tekniske arbejdsgruppe i DJF, der har beskrevet tre scenarier for flytning af økologiske forsøgsfaciliteter til Forskningscenter Foulum (bilag ad. 6). GM gennemgik baggrunden, kommissoriet og arbejdet i den tekniske arbejdsgruppe. Arbejdet mundede ud i tre scenarier, hvoraf arbejdsgruppen anbefaler den første:

1. 200 ha. og 100 malkekøer. Produktionen er økologisk autoriseret. Eksisterende bygninger tilrettes.
2. 200 ha. jord med økologisk autorisation. 100 malkekøer passes efter det økologiske regelsæt, men husdyrene er ikke autoriserede. Der skal kun ske mindre bygningstilretninger
3. 200 ha., 100 malkekøer, 50 søer m. opdræt og 1000 høner. Hele produktionen er økologisk autoriseret. Eksisterende bygninger tilrettes.

GM lagde herefter op til en åben diskussion om mulighederne for at styrke økologiforskningen gennem oprettelse af nye faciliteter i Foulum.

FØJO's brugerudvalg fandt det vigtigt, at økologiske forsøgsfaciliteter signalerer fuldgyldig økologi, og fandt derfor, at scenario 2 bør udelukkes. Samtidig blev det fremhævet, at arealet i scenarierne er for beskedent. Det bør være mindst 300 ha for at sikre rammerne for en rentabel og diversificerbar økologisk produktion. Med hensyn til dyreholdet blev det diskuteret hvorvidt 100 køer er nok og hvorvidt et mere ambitiøst forslag kunne inkludere flere dyregrupper i retning af scenario 3. GM orienterede om mulighederne for fleksibelt at inkludere svin og fjerkræ i økologiske forsøg, hvilket brugerudvalget tog til efterretning.

GM redegjorde for de nye tanker omkring økonomi i driften af de økologiske faciliteter, der som udgangspunkt skal være selvbærende. Det betyder, at fx sædskifter optimeres økonomisk, og at forskningsprojekter indpasses og finansierer de ekstraomkostninger, som projekterne medfører.

I tilknytning til de økologiske forsøgsfaciliteter nævnte brugerudvalget et fortsat behov for at huse aktiviteter i retning af demonstrationsprojekter og besøgslandbrug. Her rummer scenario 1 ingen umiddelbar styrkelse i forhold til de eksisterende faciliteter på Rugballegaard, hverken med hensyn til geografi eller økologisk alsidighed. Derfor er det vigtigt på forhånd at fastslå, hvad der er det primære formål med de nye økologiske faciliteter i Foulum. Brugerudvalget pegede på fordelene i at danne et egentligt forsknings- og videncenter for økologisk jordbrug, der kan fremtidssikre og profilere den danske økologiforskning både nationalt og internationalt. Her kunne de nye faciliteter i Foulum blive et godt udgangspunkt, mens aktiviteter i form af besøgslandbrug med fordel kunne placeres i nærheden af de større byer.

Brugerudvalget spurgte afslutningsvis til tidshorizonten i det videre arbejde. GM tilkendegav at forhold omkring arealer, stalde og omlægning var gennemtænkt, men at rammerne i forbindelse med de overordnede prioriteringer i det nye DJF ved AU endnu udestår.

7. DJFs planer med hensyn til økologiforskning

ESK orienterede om de perspektiver, de nye universitetsfusioner rummer for den danske økologiforskning på kort og på længere sigt. For så vidt angår FØJO er forventningen, at centret bevares under Fødevarerministeriet, og som minimum fuldfører sekretariatsforpligtigheden i det nye forskningsprogram FØJO III, der løber frem til 2010-2011. Samtidig er det vigtigt at afklare det fortsatte koordineringsbehov for økologiforskningen i det nye universitetslandskab, hvor DJF har meldt ud, at de som et af seks hovedområder ønsker at styrke institutionens økologiforskning under Århus Universitet. ESK orienterede om, at sekretariatet har været i dialog med ledelsen i DJF med henblik på at diskutere, hvordan en styrkelse af økologi-forskningen kan gennemføres. ESK nævnte ligeledes, at der ved næste bestyrelsesmøde forventes en drøftelse af hvilke initiativer de øvrige universitetskonstruktioner agter at iværksætte på økologiområdet.

Brugerudvalget diskuterede forholdene for økologiforskningen, og formanden sammenfattede, at udvalget gerne så, at der etableres et internationalt fyrtårn i passende fysiske rammer, der fortsat kan være med til at profilere den danske indsats på økologiområdet.

8. Foreløbig evaluering af FØJO II

FØJO's sekretariat er i gang med at opgøre produktiviteten i forskningsprogrammet FØJO II. Dette sker bl.a. på baggrund af et ønske fremsat ved det seneste bestyrelsesmøde. ESK omdelte den foreløbige opgørelse, der kort blev diskuteret. Forslag til en adskillelse mellem accepterede og submittede videnskabelige manuskripter vil indgå i det videre arbejde.

9. Eventuelt

Næste møde i udvalget blev fastlagt til torsdag d. 7. juni. JN foreslog at udvalget, som opfølgning på diskussionen om et videncenter for økologi, overvejer en studietur til FiBL i Schweiz. Samtidig blev der fremsat forslag om, at der til næste møde kunne inviteres en person fra det nye AU/DJF til at orientere om, hvordan det nye AU ser fremtiden for den danske økologiforskning.